

Hrvatska Deklaracija o Otvorenom Pristupu

Radna grupa

Polazišne točke

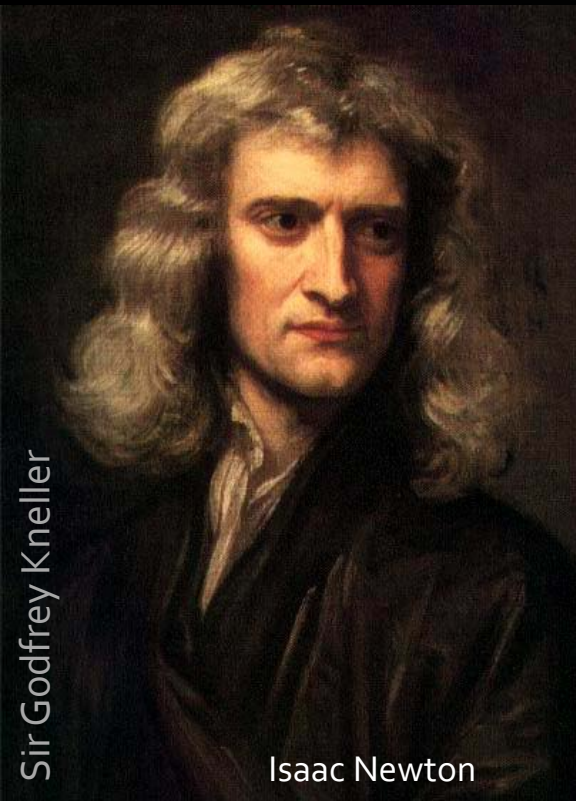
- pristup znanstvenim informacijama (publikacije i podaci) od ključnog je značaja
- Internet i Web osigurali su nesagledive mogućnosti stvaranja, širenja i dijeljenja
- način na koji znanstvenici komuniciraju, provode istraživanja i proizvode znanje mijenja se
- kriza znanstvenog izdavaštva ne jenjava

Postojeći dokumenti

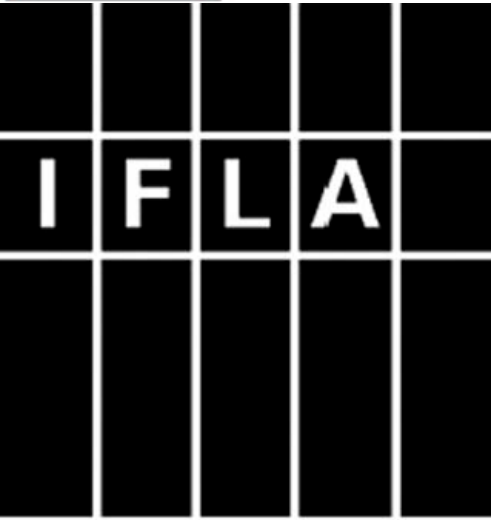
**“If I have seen further it is by standing on
ye sholders of Giants.”**

Isaac Newton, u pismu Robertu Hooku, 25. ožujka 1676

Bernard of Chartres, 12. st.

Isaac Newton

- Budapest Open Access Initiative (2002)
- Berlin Declaration on Open Access to Knowledge in the Sciences and Humanities (2003.)
- Budapest Declaration on the Right of Access to Information (2008.)
- IFLA Statement on Open Access (2011.)
- OECD Principles and Guidelines for Access to Research Data from Public Funding (2007.)
- Communication from the European Commission: "Towards Better Access to Scientific Information: Boosting the Benefits of Public Investments in Research" (2012.)
- Zaključak Vijeća Europske unije o znanstvenim informacijama u digitalnom dobu: pristup, diseminacija i čuvanje (2007.)

Dear Jadranka!

Bravo for your mandate.

Please register it in ROARMAP so that too can be announced during OA week!

Best wishes,

Stevan

Dear Jadranka,

Congratulations on this excellent declaration. I just signed it.

I also blogged it and encouraged others to sign it. If it was supposed
<https://plus.google.com/109377556796183035206/posts/jiSJXo3MygS>

All the best,
Peter

Peter Suber
bit.ly/suber-gplus

hi Jadranka

Congrats on this. I filled out the form but was not sure which of the 2 buttons to click on for submitting. I clicked the left one and hope that was the right one.

Cheers

herbert

Što je otvoreni pristup?

- Budapest Open Access Initiative – BOAI, 2002

“By “open access” to this literature, we mean its free availability on the public internet, permitting any users to **read, download, copy, distribute, print, search, or link** to the full texts of these articles, **crawl** them for indexing, pass them as data to software, or use them for any other lawful purpose, without financial, legal, or technical barriers other than those inseparable from gaining access to the internet itself. The only constraint on reproduction and distribution, and the only role for copyright in this domain, should be to give authors control over the integrity of their work and the right to be properly acknowledged and cited.”

Deklaracija

Otvoreni pristup je javni interes

UN Deklaracija o ljudskim pravima , č. 27.

(1) Everyone has the right freely to participate in the cultural life of the community, to enjoy the arts and to share in scientific advancement and its benefits.

(2) Everyone has the right to the protection of the moral and material interests resulting from any scientific, literary or artistic production of which he is the author."

Znanstvene informacije jesu nacionalno blago

- “Znanstvene informacije, bez obzira na njihovu veličinu i originalnost, namjenu te objavljenost i objavljenost, dio su nacionalnog blaga...()...koje omogućava daljnje stvaralaštvo i napredak.”

Rezultati javno financiranih znanstvenih istraživanja trebaju biti u otvorenom pristupu

- NIH, američki financijer znanstvenih istraživanja u području biomedicine (>\$30 mlr.), donosi propis 2008. – sve što financira mora biti javno dostupno najkasnije 1 god. od objave

American taxpayers are entitled to the research they've paid for.

The Alliance for Taxpayer Access works to ensure that the published results of research funded with public dollars are made available to the American public, for free, online, as soon as possible. [LEARN MORE](#)

Poseban značaj imaju informacije povezane s Hrvatskom

Postupci vrednovanja u znanosti ne smiju biti prepreka otvorenom pristupu

- postojeći sustavi vrednovanja zakopani unutar komercijalnih proizvoda, nerijetko jednog (WoS i JCR)
- ne koriste se brojni besplatno raspoloživi izvori i pokazatelji
- vrednuje se znanstvenika koristeći metriku časopisa, pa je tako nijednom citiran rad u poznatom (komercijalnom) časopisu bitno vredniji od vrlo citiranog rada u manje poznatom časopisu
- otvoreni pristup RADOVIMA i PODACIMA najbolji je korektiv za lošiji dio publicistike, a najbolji promotor za dobar i izvrstan dio publicistike - utjecaj i citiranost su potencijalno veći

Nužni su novi modeli licenciranja pristupa informacijama

- “Potrebno je poticati rad na razvoju i primjeni različitih modela licenciranja pristupa znanstvenim informacijama kojima se jamči integritet, štiti autorstvo i omogućava otvoreni pristup.”

Informacije se pohranjuju i čuvaju trajno

- digitalno doba donijelo je nove izazove za dugotrajnu pohranu i zaštitu informacija

Nacionalna infrastruktura otvorenog pristupa treba biti održiva

- “Nacionalnu infrastrukturu za otvoreni pristup znanstvenim informacijama čine ljudi, organizacije, oprema (hardver i softver) i sadržaji.”
- dugoročna planiranja, suradnja, primjeri najboljih praksi
- za razliku od velikih ulaganja u pretplate na komercijalne proizvode, ova su ulaganja **isplativa**

Preporuke. Aktivnosti.

za financijere

- rezultati rada na projektu moraju biti raspoloživi u otvorenom pristupu putem samoarhiviranja ili objavljivanjem u časopisima u otvorenom pristupu
- podupiranje OA inicijativa
- podupiranje hrvatskih OA časopisa
- vrednovanje sadržaja u OA

Sveučilišta i instituti

- institucijske riznice, samostalno ili u suradnji s drugim ustanovama (uloga knjižnica!)
- vidljivost, važnost i utjecaj ustanove (redanje?)
- pravilnik za samoarhiviranje rezultata istraživačkog rada (članci, priopćenja sa skupova, izvješća, kvalifikacijski radovi...ali i podaci, video, audio i grafički materijali) i nastavnih materijala
- pravilnici vezani uz intelektualno vlasništvo – pravo i obaveza svakog istraživača osigurati verziju rada u OA
- dugoročno planiranje (skromnih) sredstava za dugotrajnu pohranu institucijskog blaga

znanstvenici, nastavnici, studenti

- sagledavanje prednosti OA
- suradnja, transparentnost, dijeljenje, osnaživanje
- istraživački radovi, nastavni materijali, studentski radovi

Otvoreni pristup

- najbolji način za prevladavanje krize znanstvenog izdavaštva
- logičan
- prirodan
- obećavajući
- komercijalni izdavači su uznemireni – mora biti dobar
- komercijalni izdavači postaju „open access“ izdavači – to nije dobro

Koristi

- znanje za sve – **više istraživača može graditi svoje spoznaje na onima već stečenima, manje dupliciranja napora**
- istraživači mogu doći do **šire publike** i ustanoviti da je njihov rad čitaniji i citiraniji
- ustanove mogu poboljšati svoju **reputaciju** jer njihova istraživanja postaju vidljivija
- financijeri mogu ustanoviti **veći povrat** svojih ulaganja, a izdavači mogu vidjeti povećani utjecaj časopisa koje izdaju

Bolja vidljivost, pristup i utjecaj

- prema studiji Harnada i Brodyja otvoreni pristup povećava broj posjeta za 100% i povećava citiranost za oko 50% (od 40% za biologiju do 250% za fiziku)
- 20% istraživanja je u otvorenom pristupu – velik dio utjecaja i sredstava uložениh u R&D gubi se svake godine

